

Miquel Crusafont i Pairó

(Sabadell, 1910-1983)

© Arxiu Miquel Crusafont. Institut Català de Paleontologia.

Pioner de la paleontologia a Catalunya i Espanya, Crusafont va ser catedràtic d'aquesta disciplina a les universitats d'Oviedo i de Barcelona. Llicenciat en farmàcia el 1933, feia anàlisis clíniques en un petit laboratori instal·lat a tocar de la farmàcia de la seva família. Tot i això, la passió de Crusafont pels fòssils i l'evolució el converteixen en un notable paleontòleg aficionat.

La professionalització definitiva va arribar el 1955, quan aconseguí el doctorat en ciències naturals per la Universitat de Madrid amb la tesi *Els jiráfids fòssils d'Espanya*. Crusafont centraria els seus esforços en la paleontologia de mamífers ibèrics. Segons el seu amic i deixeble Jaume Truyols,¹ més que l'ambient universitari, Crusafont hauria preferit l'ecosistema museístic que ell mateix va contribuir decididament a construir a la seva ciutat. Creat el 1969, l'Institut Provincial de Paleontologia és actualment l'Espai Miquel Crusafont, que pertany a l'Institut Català de Paleontologia, amb seu a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Tal com relata Truyols, Crusafont va mostrar des de ben jove una passió per la natura i, en especial, pels fòssils; possiblement gràcies a una adolescència formada en l'ambient excursionista. Abans de la República, la capital vallesana ja tenia un museu local replet de materials arqueològics i paleontològics trobats a la ciutat i als voltants. És molt possible que la visió d'aquests materials, juntament amb la influència d'alguns dels seus professors, tal com ell mateix reconeixia, el fessin decantar la balança cap a l'estudi dels fòssils. «Sentia un gran amor per la naturalesa i m'atreia, sobretot, la constitució geològica dels terrenys i llur història», havia confessat en alguna ocasió.

Com a mostra de la precocitat de Crusafont, cal dir que als setze anys va descobrir un dels jaciments més importants de mamífers del Miocè vallesà: el de Can Llobateres. En aquest jaciment posteriorment es trobarien les restes d'en Jordi (*Hispanopithecus laietanus*). La perseverança de Crusafont va continuar fins i tot mentre estudiava la carrera. El mateix any que es llicenciava, amb vint-i-tres anys, publicava el primer article científic —escrit juntament amb Josep Fernández de Villalta—, punt de partida de la seva extensa producció futura. Passada la guerra, amplia horitzons i comença una exploració metòdica dels barrancs dels Hostalets de Pierola, a l'Anoia. Curiosament, aquest és l'indret on es van localitzar els fòssils d'un altre català il·lustre: Pau (*Pierolapithecus catalaunicus*).

Innovador, metòdic, reflexiu i entusiasta, al llarg de la seva carrera Crusafont va aconseguir reunir un dels millors conjunts de mamífers fòssils de l'Europa occidental. Entre altres fites, va descriure centenars d'espècies, cinquanta-sis de les quals eren noves, amb vint-i-quatre nous gèneres i una nova subfamília; i va donar nom a un nou estatge, el Vallesà, que s'ha acceptat internacionalment com a unitat cronostatigràfica del Cenozoic continental. A més, va ser un ferm defen-

sor de les tesis evolucionistes, si més no d'aquelles amb tendència finalista.

En aquest sentit, l'anècdota és que Crusafont va donar suport a Félix Rodríguez de la Fuente davant la censura franquista, tal com relata Carlos Acosta.² Sembla que, en la sèrie *Planeta azul* (TVE, 1970-1974), el naturalista burgalès feia comentaris que atorgaven a l'evolució la categoria de fet, cosa que va molestar a algú, fins al punt que la direcció de l'ens li va prohibir pronunciar la paraula *evolució*. Rodríguez de la Fuente va demanar ajuda a Crusafont, que immediatament va escriure als responsables de TVE per indicar-los que l'evolució era un fet més que comprovat i que en cap cas entrava en conflicte amb la fe catòlica. I és que Crusafont, influït pel jesuïta Pierre Teilhard de Chardin, era un dels màxims defensors del que Acosta anomena el *moviment evolucionista finalista-teilhardista*, en què s'acceptava la selecció natural, però es rebutjava la influència de la genètica i de l'atzar en convivència amb l'existència d'un ésser superior. |

Per saber-ne més

MAÑOSA, M. (1995). «Miquel Crusafont i Pairó. L'escola paleontològica de Sabadell». A: CAMARASA, J. M.; ROCA ROSELL, A. *Ciència i tècnica als Països Catalans: una aproximació biogràfica als darrers 150 anys*. Barcelona: Fundació Catalana per a la Recerca.

¹ J. TRUYOLS SANTONJA (1986), «L'obra científica del doctor Miquel Crusafont i Pairó (1910-1983)», *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, vol. 53, p. 19-36.

² C. ACOSTA RIZO (2008), «La teoria de la evolució i la censura en TVE. Entre el fijismo, el finalismo i el neodarwinismo?», *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, vol. 1, núm. 1, p. 271-277.